

RECENZJE

W. Simon: „SANDIGE ACKERBÖDEN — BODENKUNDE, PFLANZENBAU, ÖKONOMIE” *

Recenzowana książka W. Simona jest jedną z nielicznych pozycji światowej literatury rolniczej, obejmującą całokształt gospodarki na glebach lekkich. Oprócz podstawowych, znanych już na ogół zasad gospodarowania, uwzględniono także najnowsze badania nauki rolniczej w tej dziedzinie. Przy opracowaniu tej książki autor wykorzystał szeroko własne długoletnie doświadczenia i wyniki badań prowadzonych w Instytucie Uprawy Roli i Roślin w Münchebergu. Ponadto uwzględnił literaturę dotyczącą problematyki gleb lekkich z innych krajów, a szczególnie z Polski, Czechosłowacji i Węgier. W efekcie tej żmudnej pracy powstała monografia, zajmująca się problematyką gospodarowania na glebach lekkich w rejonie środkowo-europejskim.

W dziale pierwszym, obejmującym 88 stron druku, omówione zostały ogólne zagadnienia powstawania gleb lekkich, ich występowanie i podział oraz podstawowe właściwości fizyko-chemiczne. Szczególnie dużo miejsca w tym dziale poświęca autor próchnicy, omawiając wyczerpująco jej znaczenie dla gleb lekkich i możliwości zwiększenia jej zawartości w glebie przez nawożenie nawozami organicznymi i uprawę roślin pastewnych. Z innych zagadnień szerzej omówione zostały sprawy gospodarki wodnej oraz zawartość składników pokarmowych w glebach lekkich. Poruszone w tym dziale zagadnienia gleboznawcze mają umożliwić czytelnikom lepsze zrozumienie celowości przeprowadzenia niektórych zabiegów uprawowych oraz wskazać na możliwości polepszenia żyzności tych gleb. Założenie to usprawiedliwia częściowo autor z fragmentarycznego przedstawienia niektórych innych zagadnień — jak np. biologii gleby.

Drugi dział — uprawa roli i roślin na glebach piaszczystych, jest głównym działem książki, obejmującym prawie $\frac{2}{3}$ jej objętości (396 str.). Dział ten można by podzielić na dwie zasadnicze części: ogólnej oraz szczegółowej uprawy roli i roślin. W ramach części dotyczącej ogólnej uprawy autor omawia zagadnienia: uprawy roli, zastosowania ciągników na glebach lekkich, mechanizacji zbioru płodów rolnych, nawożenia roślin w płodozmianie, nawadniania pól, podnoszenia żyzności gleb lekkich oraz wartości przedplonowej roślin pastewnych. W rozdziale podnoszenie żyzności gleb lekkich obejmującym 30 stron, autor omawia i przedstawia wyniki badań nad takimi zabiegami uprawowymi, jak orka melioracyjna na głębokość około 50 cm z głębokim wnoszeniem obornika, spulchnianie podglebia, zwiększanie miąższości warstwy próchnicznej, oraz meliorację gleb piaszczystych torfem lub ziemią kompostową. Z przytoczonych przez autora badań nad podnoszeniem żyzności gleb lekkich warto podać wyniki ilustrujące działanie orki melioracyjnej z głębokim wnoszeniem obornika. Na podstawie wyników 3-letniego doświadczenia ustalono, że głębokie wniesienie obornika przy pomocy orki na głębokość 45—50 cm podniosło plony o 30% w stosunku do uprawy normalnej, w której obornik przyorano na głębokość 20 cm.

Wyczerpująco opisany (45 str.) jest również rozdział dotyczący znaczenia uprawy roślin pastewnych na glebach lekkich. Na szczególne wyróżnienie, według autora,

* V. E. B. Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin 1960, 604 str.

zasługuje w warunkach wilgotniejszego klimatu uprawa kostrzewy owczej, rośliny pozwalającej na wydatne polepszenie kultury tych gleb. Działanie kostrzewy owczej w klimacie wilgotniejszym sprawdzono w doświadczeniach, w których, po różnych przedplonach, jako rośliny następcze uprawiano ziemniaki i żyto. W doświadczeniach tych kostrzewa owcza uprawiana przez 1 rok względnie 2 lata podnosiła plony roślin następczych od 18 do 24% w porównaniu do stanowiska po życie bez poplonów. Jeszcze większe przyrosty plonów osiągnąć można stosując po kostrzewie owczej nawożenie zielone. Łączenie działania uprawianej kostrzewy owczej i nawożenia zielonego mieszanką łubinu z seradelą podwyższyło plony o około 60%. Uprawa samej kostrzewy jako wsiewki poplonowej dała przyrost około 12%. Wyniki takie osiągnięto w warunkach klimatu wilgotniejszego. Natomiast kostrzewa owcza jako wsiewka poplonowa w warunkach suchych spowodowała obniżkę plonów roślin następczych o około 10% w porównaniu do kombinacji bez wsiewki poplonowej.

Stosunkowo szeroko omawia autor także znaczenie stosowania poplonów i uprawy roślin pastewnych oraz wpływ ich procentowego udziału w strukturze zasiewów na wydajność płodozmianów.

W części dotyczącej szczegółowej uprawy autor podał zarówno ogólne, jak i specyficzne zasady agrotechniki dla wszystkich roślin uprawnych, nadających się na gleby lekkie. Szeroko zostały potraktowane rośliny, których zdolność plonowania na tych glebach jest szczególnie duża, jak żyto, ziemniaki, kukurydza, łubin i topinambur, oraz niektóre pastewne uprawiane jako plony główne lub poplony.

W dziale trzecim (obejmującym 59 stron) autor porusza częściowo niektóre problemy ekonomiczne i organizacyjne oraz przedstawia pewne propozycje i zasady gospodarowania na glebach lekkich. Omawiane są tu takie zagadnienia, jak opłacalność uprawy niektórych roślin, intensyfikacja i rentowność gospodarstw na glebach lekkich, zagospodarowanie najłagodniejszych gleb lekkich, właściwe ustalenie struktury zasiewów, znaczenie obsady inwentarza żywego, opracowanie płodozmianów i inne. W rozdziale dotyczącym opracowania płodozmianów podaje autor zestawienia najkorzystniejszych następstw roślin dla gleb piaszczystych w NRD, z uwzględnieniem jakości gleb lekkich, warunków klimatycznych i możliwości zastosowania poplonów oraz przykładowo kilka typowych płodozmianów.

Po każdym rozdziale autor w kilku zdaniach podaje najważniejsze zalecenia, wynikające z omawianych zagadnień. Podobnie i na końcu książki autor podaje w 30 punktach najbardziej węzłowe zagadnienia gospodarki rolnej na glebach lekkich. W końcowej części umieszczone zostały poza tym jeszcze: 1. Opis 10 typowych profilów gleb piaszczystych NRD. 2. Wykaz nazw łacińskich roślin, chorób i szkodników omawianych w książce. 3. Krótkie wyjaśnienie wyrazów obcych używanych w książce. 4. Wykaz wykorzystanej i przytoczonej literatury, obejmujący 425 pozycji. 5. Mapę gleb piaszczystych Środkowej Europy. 6. Zestawienie tabelaryczne dotyczące możliwości uprawy poplonów na glebach lekkich wraz z podaniem warunków agrotechnicznych.

Reasumując należy stwierdzić, że obszerna praca W. Simona, obejmująca całość uprawy i gospodarki na glebach lekkich, wnosi szereg nowych myśli i materiałów, które mogą być wykorzystane zarówno w praktyce rolniczej, jak i w pracach naukowych. W związku z tym, że przy opracowaniu książki oparto się głównie na badaniach niemieckich i literaturze sąsiednich krajów, są one przydatne i mogą być wykorzystane w rolnictwie polskim. Dlatego też upowszechnienie i udostępnienie tej książki naszym czytelnikom wydaje się być celowe.